

CURTEA
DE APEL CHIȘINĂU

2043, mun. Chișinău, str. Teilor 4
www.instante.justice.md; e-mail: cac@justice.md
Tel. (022) 409-209; Fax: (022) 635-355

CHISINAU
COURT OF APPEAL

4 Teilor str., Chișinău 2043
www.instante.justice.md; e-mail: cac@justice.md
Tel. (022) 409-209; Fax: (022) 635-355

Nr. de ieșire: 2338

Data: 28.02.2020

Curtea Constituțională a Republicii Moldova
mun. Chișinău sr. A. Lăpușneanu 28

Prin prezenta menționăm faptul că în procedura Curții de Apel Chișinău se află cauza penală în ordine de apel nr. 1a-806/18 (02-1a-8974-26042018), în privința inculpatului Lucinschi Chiril Petru, în baza elementelor infracțiunii prevăzute de art. 42 alin. 2, 243 alin. 3 lit. b), 42 alin. 2, 243 alin. 3 lit. b), 352¹ alin. 1, art. 352¹ alin. 2 Cod Penal al Republicii Moldova.

Vă remitem spre executare încheierea nr. 1a-806/18 (02-1a-8974-26042018) din 14 februarie 2020 privind realizarea controlului constituționalității.

Anexe:

- ✓ 1 copie a cererii înaintate de avocatul Nicoară Vasile (17 file);
- ✓ 1 copie a încheierii (2 file);
- ✓ 1 copie a sesizării (19 file);
- ✓ 1 copie a sentinței Judecătoriei Chișinău sediul Buiucani din (04.04.2018);
- ✓ 1 copie a rechizitoriului.

Judecător

Spoială Alexandru

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA		
Intrare Nr.	309	
" 06 "	03	2020

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

str. Alexandru Lăpușneanu nr. 28,
Chișinău MD 2004,
Republica Moldova

SESIZARE

prezentată în conformitate cu articolul 25 lit. c) din Legea nr. 317-XIII din 13 decembrie
1994 cu privire la Curtea Constituțională și articolele 38 alin.(1) lit. c) și 39 din Codul
Jurisdicției Constituționale nr. 502-XIII din 16 iunie 1995

I – AUTORUL SESIZĂRII

(Informații cu privire la autorul sesizării și eventualul său reprezentant)

1. Nume/Denumire Nicoară

2. Prenume Vasile

3. Funcția Avocat BAA „Pro Dreptate”

II – OBIECTUL SESIZĂRII

12. Obiectul sesizării are menirea să asigure dezvoltarea jurisprudenței Curții Constituționale (*Decizia CC nr. 109 din 7 noiembrie 2017*) prin **exercitarea controlului constituționalității**

- **prevederilor articolului 243 alin. (1) lit. a) și c) din Codul penal, în partea ce ține de sintagma „trebuie să știe” în măsura în care se interpretează, că acest text se referă nu doar la persoanele fizice și juridice denumite entități raportoare cărora prin acte normative le-au fost atribuite obligația de precauție (*vigilență*) și obligația de raportoare (*declarare*), prin prisma prevederilor articolelor 1 alin. (3); 22, care garantează principiul legalității incriminării și al legalității pedepsei penale, în coroborare cu articolul 23 alin. (2) din Constituție, care instituie criteriile de calitate pe care trebuie să le îndeplinească o lege;**

- **prevederilor articolului 7 alin. (6) din Codul de procedură penală în măsura în care se interpretează că deciziile Curții Constituționale privind excepția de neconstituționalitate nu sunt obligatorii pentru organele de urmărire penală, instanțele de judecată și pentru persoanele participante la procesul penal prin prisma prevederilor articolelor 23, 140 alin. (2) din Constituție.**

III – EXPUNEREA PRETINSEI SAU A PRETINSELOR ÎNCĂLCĂRI ALE CONSTITUȚIEI, PRECUM ȘI A ARGUMENTELOR ÎN SPRIJINUL ACESTOR AFIRMAȚII

13. Pe rolul Curții de Apel Chișinău ase află cauza penală privind învinuirea lui C.L. de comiterea infracțiunilor prevăzute la art. 42 alin. (2), 243 alin. (3) lit. b), art. 352¹ alin. (1) și (2) CP. Potrivit rechizitoriului, acuzațiile penale au la bază sintagma „trebuie să știe” din conținutul art. 243 alin. (1) lit. a) și c) CP.

14. Având în vedere prevederile art. 124 din Constituție, C.L. s-a adresat la Procuratura Generală cu o plângere, invocând că a fost urmărit penal; este judecat cu încălcarea art. 7 CEDO. A insistat, că a fost acuzat de comiterea infracțiunii de spălarea banilor prin folosirea sintagmei criticate – sintagmă ce reprezintă o noțiune autonomă și cade sub incidența Legii *cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului* și, se aplică subiecților speciali, care au obligația de precauție (*vigilență*) și obligația de raportare, adică doar persoanelor fizice și juridice denumite „entități raportoare” în sensul art. 4 din Legea nr. 388/22.12.2017 (*art. 4 din Legea nr. 190/28.07.2007 în vigoare la data comiterii pretinsei fapte prejudiciabile*). A scos în evidență, că societatea comercială, apartenența la care i se reproșează inculpatului, implicată în relații de afaceri cu o întreprindere, care ar fi gestionat „*venituri ilicite*”, nu este atribuită, conform reglementărilor internaționale și cele naționale la categoria „entităților raportoare” și nici nu se justifică atribuirea acestei calități datorită **principiului proporționalității** (*Hotărârea CJUE din 25.04.2013, & 83 în cauza C-212/11*).

15. Prin Scrisoarea nr. 21-195/18-158 din 21.01.2020, procurorul în Secția **unificare a practicii** în domeniul reprezentării învinuirii în instanțele de judecată, Sergiu Bursacovschi l-a informat pe C.L., printre altele, despre următoarele: „**În opinia noastră, sintagma „trebuie să știe” urmează a fi privită în raport cu orice subiect al infracțiunii de spălare de bani, fie acesta persoană fizică sau juridică, independent de eventuala calitate de entitate raportoare**”. Aceasta, după ce a fost invocat și faptul că „*Interpretarea sintagmei „trebuie să știe” ... și care pretindeți că este aplicabilă exclusiv „entităților raportoare”, este neconvingătoare ...*”.

16. Ulterior, în ședința de judecată a instanței de apel am înaintat o cerere *privind asigurarea efectivă a dreptului la apărare în sensul art. 6 & 3 CEDO, respectiv a dreptului la un proces echitabil, în sensul art. 6 & 1 CEDO și a garanțiilor oferite de art. 7 CEDO*. Având în vedere obligația pozitivă a statului de a asigura informarea acuzatului cu privire la **natura și cauza acuzației** aduse, cât și faptul, că până la data ședinței inculpatul nu a fost informat despre esența acuzațiilor bazate pe sintagma „trebuie să știe”, s-a solicitat înlăturarea viciului fundamental și furnizarea informației strict necesare pentru ca persoana să-și poată pregăti și promova apărarea. Printre altele, s-a solicitat informarea cu privire la natura și cauzele acuzațiilor penale, având în

vedere următoarele întrebări:

” ...
3) Sintagma „**trebuia să știe**” se referă la institutiile și persoanele reglementate de directivele privind spălarea banilor – reglementări transpuse în Legea cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului sau se referă și la alți subiecți, cum ar fi societatea comercială care îi este atribuită inculpatului prin actul de sesizare a instanței de judecată? Dacă se referă și la alți subiecți, care sunt normele internaționale și cele naționale ce reglementează acest aspect?

4) Sintagma „**trebuia să știe**” se aplică doar entităților raportoare (în sensul Convenției privind spălarea banilor, depistarea, sechestrarea și confiscarea veniturilor, provenite din activitatea infracțională și finanțarea terorismului, adoptată la Varșovia la 16.06.2005; directivelor privind spălarea banilor; Legii nr. 308/22.12.2017) sau și altor subiecți?

5) Sintagma „**trebuia să știe**” derivă sau nu din obligatia de precauție și obligatia de raportare (Hotărârea CtEDO din 06.12.2012, && 34-35; 36-42 în cauza Michaud vs. Franța; Hotărârea CJUE din 25.04.2013, în cauza C-212/11, & 53; Hotărârea CJUE din 10.03.2016, în cauza C-235/14)? Dacă noțiunea „**trebuia să știe**” derivă din alte obligații, care sunt acestea, în special, în raport cu acuzațiile penale indicate în actul de sesizare a instanței de judecată?

6) Care din obligațiile prevăzute de Legea cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului; HG privind aprobarea Metodologiei privind identificarea activelor și tranzacțiilor suspecte de spălare a banilor și finanțarea a terorismului nr. 496 din 25.05.2018 (sau o altă Hotărâre de Guvern relevantă perioadei respective) au fost încălcate reieșind din conținutul faptei penale – situație care ar justifica raportarea faptei la norma de incriminare (HCC nr. 9 din 29.04.2016, && 26-28)?

7) A încălcat sau nu subiectul supus urmăririi penale (la moment judecat) prevederile legale privind măsurile de precauție prevăzute de legislația națională, dacă da, care sunt ele? Dacă nu, care este fundamentul acuzațiilor penale – care este **natura și cauza** acestor acuzații?

8) Care sunt criteriile legale, doctrinare, jurisprudențiale sau de altă natură ce denotă, că **ingerința** admisă de Procuratura Anticorupție prin urmărirea penală în această speță nu este una **disproporționată** și nici una **discriminatorie** (Hotărârea CJUE din 25.04.2013, && 83-84, în cauza C-212/11)? Au fost sau nu acuzați și judecați subiecți în condiții similare (sintagma „**trebuia să știe**” prin raportare la Hotărârea CtEDO din 24.05.2007, && 33-34; 43 în cauza Dragotoniu și Militaru-Pidhorni vs. România)? Care sunt condițiile ce justifică aplicarea extensiv defavorabilă inculpatului a legii penale?”

17. Autoritățile statului nu au oferit nici un răspuns la întrebările formulate, inculpatului fiindu-i îngădite drepturile garantate prin art. 6 & 3 CEDO – drepturi care sunt tratate ca fiind teoretice și iluzorii, tot așa după cum și dreptul garantat prin art. 7 CEDO, situație incompatibilă cu jurisprudența CtEDO (Hotărârea din 25.03.1999, în Cauza Pelissier și Sassi vs. Franța, & 51; Hotărârea din 25.07.2000, în Cauza Mattoccia vs. Italia, & 59; Hotărârea din 07.01.2010, în Cauza Penev vs. Bulgaria, & 33 și 42; Hotărârea din 12.04.2011, în Cauza Adrian Constantin vs. România, & 18).

18. Autorul prezentei sesizări își sprijină argumentarea și își întemeiază solicitările pe următoarele prevederi legislative și jurisprudențiale:

1) Prevederile relevante ale Constituției RM:

Articolul 1

Statul Republica Moldova

„(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate”.

Articolul 22

Neretroactivitatea legii

„Nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care, în momentul comiterii, nu constituiau un act delictuos. De asemenea, nu se va aplica nici o pedeapsă mai aspră decât cea care era aplicabilă în momentul comiterii actului delictuos”.

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative”.

Articolul 140

Hotărârile Curții Constituționale

„(1) Legile și alte acte normative sau unele părți ale acestora devin nule, din momentul adoptării hotărârii corespunzătoare a Curții Constituționale.

(2) Hotărârile Curții Constituționale sunt definitive și nu pot fi atacate”.

2) Prevederi relevante ale Legii cu privire la Curtea Constituțională nr. 317 din 13.12.1994

Articolul 26. Actele Curții Constituționale

„(1) Curtea Constituțională adoptă hotărâri, decizii și emite avize.

(2) Hotărârile și avizele se adoptă în numele Republicii Moldova.

...

(5) Actele Curții Constituționale nu sânt supuse nici unei căi de atac, sânt definitive și intră în vigoare la data adoptării. La decizia Curții, unele acte intră în vigoare la data publicării sau la data indicată în ele”.

Articolul 28. Acțiunea actelor Curții Constituționale

„(1) Actele Curții Constituționale sânt acte oficiale și executorii, pe întreg teritoriul țării, pentru toate autoritățile publice și pentru toate persoanele juridice și fizice.

(2) Actele normative sau unele părți ale acestora declarate neconstituționale devin nule și nu se aplică din momentul adoptării hotărârii respective a Curții Constituționale.

(3) Consecințele juridice ale actului normativ sau ale unor părți ale acestuia declarate neconstituționale sânt înlăturate conform legislației în vigoare”.

3) Jurisprudența Curții Constituționale a RM

Prevederi relevante ale Hotărârii Curții Constituționale nr. 2 din 09.02.2016

„64. ... Curtea reține că soluționarea unui litigiu nu poate implica promovarea unui drept prin intermediul unor norme neconstituționale.

71. ... excepția de neconstituționalitate reprezintă o acțiune procesuală de apărare ...

80. Curtea menționează că dreptul de acces al cetățenilor prin intermediul excepției de neconstituționalitate la instanța constituțională reprezintă un aspect al dreptului la un proces echitabil”.

Prevederi relevante ale Hotărârii Curții Constituționale nr. 22 din 27.06.2017

„53. ... garanțiile constituționale prevăzute de art. 22 din Constituție, de rând cu prevederile art. 7 din Convenția Europeană, consacră principiul legalității incriminării și pedepsei penale.

55. În cauza Dragotoniu și Militaru-Pidhorni v. România (hotărâre din 24 mai 2007) Curtea Europeană a statuat: „Ca o consecință a principiului legalității condamnărilor, dispozițiile de drept penal sunt supuse principiului de strictă interpretare.”

56. ... garanțiile instituite în Constituție impun ca doar legiuitorul să reglementeze conduita incriminată, astfel încât fapta, ca semn al laturii obiective, să fie cert definită, dar nu identificată prin interpretarea extensivă de către cei care aplică legea penală. O astfel de modalitate de aplicare poate genera interpretări abuzive. Cerința interpretării stricte a normei penale, ca și interdicția analogiei în aplicarea legii penale, urmăresc protecția persoanei împotriva arbitrarului (HCC nr.21 din 22.07.2016)”.

Prevederi relevante ale Hotărârii Curții Constituționale nr. 22 din 01.10.2018

„26. Curtea reamintește că exigențele statului de drept presupun, inter alia, asigurarea legalității și a certitudinii juridice (Raportul privind preeminența dreptului, adoptat de Comisia de la Veneția la cea de-a 86 sesiune plenară, 2011, § 41).

28. În jurisprudența sa, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a stabilit că articolul 7 din Convenție trebuie să fie interpretat și aplicat astfel încât să se asigure o protecție efectivă împotriva urmării penale, a condamnării și a sancționării arbitrare a persoanei ...

29. ... Legalitatea incriminării și a pedepsei reprezintă principala garanție a securității juridice a persoanei în materie penală.

30. ... principiul în discuție are consecințe atât în activitatea de elaborare a normelor penale, cât și în procesul aplicării acestora ...

38. ... pentru ca legea să îndeplinească cerința de previzibilitate, ea trebuie să precizeze cu suficientă claritate întinderea și modalitățile de exercitare a puterii de apreciere a autorităților în domeniul respectiv,

ținând cont de scopul legitim urmărit ... O putere discreționară care nu este delimitată, chiar dacă face obiectul controlului judiciar din punct de vedere formal, nu trece de testul previzibilității. Aceeași concluzie este valabilă și pentru puterea discreționară nelimitată a instanțelor judecătorești (HCC nr. 28 din 23 noiembrie 2015, § 61)”.

Prevederi relevante ale Deciziei Curții Constituționale nr. 109 din 07.11.2017

„26. ... elementele definiției ale infracțiunii spălării banilor au fost determinate de Convenția europeană privind spălarea, descoperirea, sechestrarea și confiscarea produselor infracțiunii din 8 noiembrie 1990, la care Republica Moldova este parte.

27. ... potrivit articolului 6 alin. (3) lit. a) din Convenție, fiecare parte poate să adopte măsurile pe care le consideră necesare pentru a conferi, în baza dreptului său intern, caracterul de infracțiune tuturor sau unei părți din faptele prevăzute la alineatul (1) în unul sau în toate cazurile când autorul trebuia să prezume că bunul constituie un produs al infracțiunii.

28. În mod similar, articolul 9 alin. (3) din Convenția Consiliului Europei privind spălarea, descoperirea, sechestrarea și confiscarea produselor infracțiunii și finanțarea terorismului din 16 mai 2005, la care Republica Moldova este parte, prevede că fiecare parte poate adopta măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc necesare pentru a conferi, în baza dreptului său intern, caracterul de infracțiune tuturor sau unora dintre faptele prevăzute la alineatul (1), în unul sau în ambele cazuri când infractorul: a) a suspectat faptul că bunurile reprezentau produse [infracționale]; b) trebuia să presupună că bunurile constituiau produse [infracționale].

30. Curtea observă că, legiuitorul a preluat aproape în întregime dispozițiile articolului 6 „Infracțiuni de spălare” din Convenția privind spălarea banilor, depistarea, sechestrarea și confiscarea veniturilor provenite din activitatea infracțională, astfel încât prevederile articolului menționat sunt corelative faptelor incriminate la articolul 243 din Codul penal.

34. ... Curtea remarcă că, în contextul spălării banilor, făptuitorul trebuie să urmărească scopul de atribuire a unui aspect legal sursei și provenienței veniturilor ilicite, adică introducerii în circuitul legal a bunurilor despre care se știe ori trebuia să știe că acestea constituie venituri ilicite.

37. Curtea reține că intenția sau scopul infracțiunii poate fi dedus din împrejurări de fapt obiective, luându-se în considerare cunoștințele sau statutul subiectului, mai ales, în cazul neonorării unor obligații opozabile acestuia prin efectul legii”.

4) Prevederi relevante ale Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale (în continuare CEDO)

Articolul 7

Nici o pedeapsă fără lege

„1. Nimeni nu poate fi condamnat pentru o acțiune sau o omisiune care, în momentul săvârșirii, nu constituia o infracțiune potrivit dreptului național sau internațional. De asemenea, nu se poate aplica o pedeapsă mai severă decât aceea aplicabilă în momentul săvârșirii infracțiunii”.

5) Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (în continuare CtEDO)

Hotărârea din 24.05.2007 în cauza Dragotoniou și Militaru – Pidhorni c. României

„33. Curtea amintește că art.7 alin. (1) din Convenție consacră, în general, principiul legalității delictelor și pedepselor ... el ordonă de asemenea să nu aplice legea penală în mod extensiv în detrimentul acuzatului, de exemplu prin analogie. Reiese că legea trebuie să definească clar infracțiunile și pedepsele care le sancționează ...

43. Din aplicarea extensivă a legii penale rezultă că, cel puțin din cauza lipsei unei interpretări jurisprudențiale accesibile și evident previzibile, cerințele articolului 7 nu ar putea fi privite drept respectate în privința unui acuzat”.

Hotărârea CtEDO din 06.12.2012 în cauza Michaud vs. Franța

„30. Directivele mai sus menționate au fost transpuse în legislația franceză, iar normele relevante au fost introduse (cu mai multe modificări ulterioare) în Codul monetar și financiar.

31. În ceea ce privește prevederile legale, obligația de vigilență cu privire la clientelă este prevăzută la articolele L. 561-5 la L. 561-14-2, iar obligația de raportare, la articolele L. 561-15 la L. 561-22.

1. Obligația de vigilență

34. *Ca parte a obligației de vigilență, persoanele în cauză trebuie, înainte de a intra într-o relație de afaceri, să identifice clientul și, dacă este cazul, beneficiarul relației de afaceri, precum și să verifice elementele de identificare ... La aceasta se adaugă obligația de a colecta, înainte de a intra într-o relație de afaceri cu un client, informațiile despre obiectul acestei relații, precum și orice alt element de informație relevant cu privire la acest client. Pe toată perioada, persoanele respective sunt obligate să exercite asupra relației de afaceri, în limitele drepturilor și obligațiilor lor, o „vigilență constantă”, și să practice o „examinare atentă a operațiunilor efectuate, supraveghind ca acestea să fie în concordanță cu informațiile actualizate pe care ele le au despre clientul lor...”*

2. Obligația de declarare

36. *Persoanele vizate trebuie să declare unității de informații financiare sumele înscrise în cărțile lor sau operațiunile privitoare la sume despre care știu, suspectează sau au motive întemeiate de a suspecta că provin dintr-o infracțiune pasibilă de o pedeapsă privativă de libertate mai mare de un an ...*

42. *Persoanele vizate sunt obligate să implementeze sisteme de evaluare și de gestionare a riscurilor de spălare a banilor și de finanțare a terorismului, precum și să asigure formarea și informarea periodică a personalului lor în vederea, mai ales, a respectării obligațiilor de vigilență și de declarare ...*

b) Cu privire la justificarea ingerinței

i. Prevăzută de lege

94. *Curtea reamintește că termenii „prevăzută prin lege”, impun înainte de toate, ca ingerința să aibă o bază în dreptul intern ... Acesta este cu siguranță cazul în speță: obligația de a raporta o operațiune suspectă ... este prevăzută prin directivele europene, transpuse în legislația franceză (în special prin Legea nr. 2004-130 din 11 februarie 2004 cu privire la Directiva din 10 iunie 1991, cu modificările ulterioare) și introduse în Codul monetar și financiar; termenii lor sunt precizați prin regulamente de aplicare ...*

102. *Curtea amintește că ar fi contrar scopului și obiectului Convenției ca statele contractante să fie exonerate de orice responsabilitate în temeiul Convenției atunci când acționează în conformitate cu obligațiile care decurg pentru ele din apartenența la o organizație internațională către care au transferat o parte din suveranitatea lor: garanțiile prevăzute prin Convenție ar putea astfel fi limitate sau excluse în mod discreționar, fiind private, prin urmare, de caracterul lor obligatoriu precum și de natura lor concretă și efectivă. Cu alte cuvinte, statele rămân responsabile în temeiul Convenției cu privire la măsurile pe care le iau pentru punerea în aplicare a obligațiilor juridice internaționale ...”.*

6) Prevederi relevante ale Codului penal

Articolul 3. Principiul legalității

„(2) Interpretarea extensivă defavorabilă și aplicarea prin analogie a legii penale sînt interzise...”

Articolul 6. Principiul caracterului personal al răspunderii penale

„(2) Răspunderii penale și pedepsei penale este supusă numai persoana care a săvârșit cu intenție sau din imprudență o faptă prevăzută de legea penală”.

Articolul 51. Temeiul răspunderii penale

„(2) Răspunderii penale este supusă numai persoana vinovată de săvârșirea infracțiunii prevăzute de legea penală”.

Articolul 52. Componenta infracțiunii

„(1) Se consideră componentă a infracțiunii totalitatea semnelor obiective și subiective, stabilite de legea penală, ce califică o faptă prejudiciabilă drept infracțiune concretă.

(2) Componenta infracțiunii reprezintă baza juridică pentru calificarea infracțiunii potrivit unui articol concret din prezentul cod”.

Articolul 243 Spălarea banilor

„(1) Spălarea banilor săvârșită prin:

a) convertirea sau transferul bunurilor de către o persoană care știe ori trebuia să știe că acestea constituie venituri ilicite, în scopul de a tăinui sau de a deghiza originea ilicită a bunurilor sau de a ajuta orice persoană, implicată în comiterea infracțiunii principale, de a se sustrage de la consecințele juridice ale acestor acțiuni;

b) tăinuirea sau deghizarea naturii, originii, amplasării, dispunerii, transiterii, deplasării proprietății reale a bunurilor ori a drepturilor aferente de către o persoană care știe sau trebuia să știe că acestea constituie venituri ilicite;

c) dobândirea, deținerea sau utilizarea bunurilor de către o persoană care știe ori trebuia să știe că acestea constituie venituri ilicite;

d) participarea la orice asociere, înțelegere, complicitate prin acordarea de asistență, ajutor sau sfaturi în vederea comiterii acțiunilor prevăzute la lit.a)-c),
se pedepsește ...

(2) Aceleași acțiuni săvârșite:

b) de două sau mai multe persoane;

c) cu folosirea situației de serviciu,

se pedepsesc ...

(3) Acțiunile prevăzute la alin.(1) sau (2), săvârșite:

a) de un grup criminal organizat sau de o organizație criminală;

b) în proporții deosebit de mari,

se pedepsesc ...

(4) Acțiuni ilicite constituie și faptele comise în afara teritoriului țării dacă acestea conțin elementele constitutive ale unei infracțiuni în statul în care au fost comise și pot constitui elementele constitutive ale unei infracțiuni comise pe teritoriul Republicii Moldova.”

7) Prevederi relevante ale Codului de procedură penală

Articolul 281. Punerea sub învinuire

(2) Ordonanța de punere sub învinuire trebuie să cuprindă: ... formularea învinuirii cu indicarea ... **modului de săvârșire a infracțiunii și consecințele ei, caracterului vinei, motivelor și semnelor calificative pentru încadrarea juridică a faptei** ...

8) Prevederile relevante ale Convenției privind spălarea banilor, depistarea, sechestrarea și confiscarea veniturilor provenite din activitatea infracțională (adoptată la Strasbourg la 8 noiembrie 1990 și ratificată de către Republica Moldova prin Legea nr.914-XV din 15 martie 2002 (M.O., 2002, nr. 43-45, art.281)) sunt următoarele:

Articolul 6 Infracțiuni de spălare

„1) Fiecare Parte adoptă măsuri legislative și altele, considerate necesare pentru a conferi caracterul de infracțiune penală conform dreptului intern, atunci, când actul a fost comis la:

a) convertirea sau transferul bunurilor în cazul în care persoana care le livrează știe că bunurile constituie venituri provenite din activitatea infracțională, în scopul de a ascunde sau de a deghiza originea ilicită a bunurilor sau de a ajuta persoanele implicate în comiterea infracțiunii principale de a se sustrage de la consecințele juridice ale acestor acte;

b) tăinuirea sau deghizarea naturii, originii, amplasării, dispunerii, deplasării sau a proprietății reale a bunurilor, sau drepturilor relative, despre care autorul știe că constituie venituri provenite din activitatea infracțională; și, sub rezerva principiilor constituționale și a conceptelor fundamentale ale sistemului său juridic;

c) achiziționarea, deținerea sau utilizarea bunurilor, despre care cel care le achiziționează, deține sau utilizează știe, în momentul în care le recepționează, că constituie venituri provenite din activitatea infracțională;

d) participarea la una din infracțiunile, stabilite conform prezentului articol sau la orice asociere, înțelegere, tentativă sau complicitate prin acordarea de asistență, ajutor sau sfaturi în vederea comiterii sale.

...

3) Fiecare Parte poate adopta măsurile, pe care le estimează necesare, pentru a conferi, în virtutea dreptului său intern, caracterul de infracțiuni penale totalității sau unei părți a actelor evocate în alineatul 1, în unul sau în toate cazurile următoare, atunci când autorul:

a) ar fi trebuit să presupună că bunul constituie un venit provenit din activitatea infracțională ...”

9) Prevederile relevante ale Convenției Consiliului Europei privind spălarea banilor, depistarea, sechestrarea și confiscarea veniturilor provenite din activitatea infracțională și finanțarea terorismului (adoptată la Varșovia la 16 mai 2005 și ratificată de către Republica Moldova prin Legea nr. 165-XVI din 13 iulie 2007 (M.O., 2007, nr.117-126, art.532)) sunt următoarele:

Articolul 9 Infracțiuni de spălare a banilor

„1. Fiecare parte adoptă măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc necesare pentru a conferi caracterul de infracțiune, conform dreptului său intern, atunci când sunt comise cu intenție, următoarelor fapte:

- a) transformarea sau transferul bunurilor, cunoscând că aceste bunuri constituie produse, în scopul de a disimula sau a ascunde originea ilicită a acestor bunuri ori de a ajuta orice persoană implicată în comiterea unei infracțiuni predicat să se sustragă de la consecințele juridice ale faptelor sale;
- b) disimularea sau ascunderea naturii, originii, amplasării, dispunerii, circulației ori a proprietății reale a bunurilor sau a drepturilor relative la acestea, despre care autorul știe că acestea constituie produse; și, sub rezerva principiilor sale constituționale și a conceptelor fundamentale ale sistemului său juridic;
- c) achiziționarea, deținerea sau folosirea bunurilor despre care cel care le achiziționează, le deține sau le folosește știe, în momentul dobândirii lor, că acestea constituie produse;
- d) participarea, asocierea, conspirarea pentru a comite una dintre infracțiunile prevăzute în prezentul articol, precum și tentativa, complicitatea, instigarea, facilitarea și consilierea privind comiterea oricăreia dintre infracțiunile specificate în prezentul articol.

...

3. Fiecare parte poate adopta măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc necesare pentru a conferi, în baza dreptului său intern, caracterul de infracțiune tuturor sau unora dintre faptele prevăzute la paragraful 1, în unul sau în ambele cazuri prezentate mai jos, când infractorul:

- a) a suspectat faptul că bunurile reprezentau produse;
 - b) trebuia să presupună că bunurile constituiau produse.
- [...]"

10) Legea cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului nr. 308 din 22.12.2017, M.O. nr.58-66, art. 133 (în vigoare), în părțile sale relevante prevede:

„În scopul transpunerii prevederilor **Directivei (UE) 2015/849** a Parlamentului European și a Consiliului din 20 mai 2015 privind prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului, de modificare a Regulamentului (UE) nr. 648/2012 al Parlamentului European și al Consiliului și de abrogare a **Directivei 2005/60/CE** a Parlamentului European și a Consiliului și a **Directivei 2006/70/CE** a Comisiei (text cu relevanță pentru SEE), publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 141 din 5 iunie 2015, precum și al implementării cerințelor standardelor internaționale privind prevenirea și combaterea spălării banilor, finanțării terorismului și a proliferării armelor de distrugere în masă, adoptate de către Grupul de Acțiune Financiară Internațională (GAFI) în februarie 2012 ...”

Articolul 2. Domeniul de aplicare a legii

(1) Sub incidența prezentei legi cad acțiunile de spălare a banilor, infracțiunile asociate acestora ...

Articolul 4. Entitățile raportoare

(1) Sub incidența prezentei legi cad următoarele persoane fizice și juridice, denumite în continuare entități raportoare:

- a) băncile specificate în Legea nr. 202/2017 privind activitatea băncilor;
- b) unitățile de schimb valutar (altele decât băncile);
- c) societățile de registru, societățile de investiții, Depozitarul central unic, operatorii de piață, operatorii de sistem, asigurătorii (reasiguratorii), intermediarii în asigurări și/sau în reasigurări persoane juridice, Biroul Național al Asigurătorilor de Autovehicule, fondurile nestatale de pensii, organizațiile de microfinanțare, asociațiile de economii și împrumut, asociațiile centrale ale asociațiilor de economii și împrumut;
- d) organizatorii jocurilor de noroc;
- e) agenții imobiliari;
- f) persoanele fizice și juridice care practică activități cu metale prețioase și pietre prețioase;
- g) avocații, notarii și alți liber-profesioniști, în perioada participării, în numele clientului, la orice tranzacție financiară și imobiliară sau în perioada acordării asistenței pentru planificarea ori efectuarea tranzacțiilor pentru client ce țin, în ambele cazuri, de vânzarea-cumpărarea imobilelor, donația bunurilor, gestionarea mijloacelor financiare, valorilor mobiliare și altor bunuri ale clientului, deschiderea și gestionarea conturilor bancare, crearea și gestionarea persoanelor juridice, gestionarea bunurilor aflate în administrare fiduciară, precum și de procurarea și vânzarea acestora;

h) locatorii persoane juridice care practică activitate de întreprinzător și transmit, în condițiile contractului de leasing, locatarilor, la solicitarea acestora, pentru o anumită perioadă, dreptul de posesiune și/sau de folosință asupra unui bun ai cărui proprietari sînt, cu sau fără transmiterea dreptului de proprietate asupra bunului la expirarea contractului;

i) societățile de plată, societățile emitente de monedă electronică și furnizorii de servicii poștale care activează în conformitate cu Legea nr. 114/2012 cu privire la serviciile de plată și moneda electronică;

j) furnizorii de servicii poștale care activează în conformitate cu Legea comunicațiilor poștale nr. 36/2016;

k) entitățile de audit, persoanele juridice și întreprinderile individuale care prestează servicii de contabilitate;

l) alte persoane fizice și juridice care comercializează bunuri în sumă de cel puțin 200000 de lei sau echivalentul acesteia numai în cazul în care plățile sînt efectuate în numerar, indiferent dacă tranzacția este efectuată printr-o operațiune sau prin mai multe operațiuni care par a avea legătură între ele.

Articolul 5. Măsurile de precauție privind clienții

(1) Entitățile raportoare aplică măsuri de precauție privind clienții:

a) până la inițierea relațiilor de afaceri;

b) la efectuarea tuturor tipurilor de tranzacții ocazionale:

– în valoare de peste 20000 de lei – dacă tranzacția se efectuează printr-o singură operațiune ...

– în valoare de peste 300000 de lei – dacă tranzacția se efectuează prin una sau mai multe operațiuni care au legătură între ele, ținând cont de cerințele la nivel național;

c) în cazul organizatorilor jocurilor de noroc, în momentul colectării câștigurilor, în momentul punerii unei mize ori în ambele cazuri atunci când efectuează tranzacții în valoare de cel puțin 40000 de lei, indiferent dacă tranzacția se efectuează printr-o singură operațiune sau prin mai multe operațiuni care par a avea o legătură între ele;

d) atunci când există o suspiciune de spălare a banilor ...

e) atunci când există suspiciuni privind veridicitatea, suficiența și precizia datelor de identificare ...

f) în cazul persoanelor care comercializează bunuri, atunci când efectuează tranzacții ocazionale în numerar în valoare de cel puțin 200000 de lei, indiferent dacă tranzacția se efectuează printr-o singură operațiune sau prin mai multe operațiuni care par a avea o legătură între ele.

(2) Măsurile de precauție privind clienții cuprind:

a) identificarea și verificarea identității clienților în baza actelor de entitate, precum și a documentelor, datelor sau informațiilor obținute dintr-o sursă credibilă și independentă;

b) identificarea beneficiarului efectiv și adoptarea de măsuri adecvate și bazate pe risc pentru verificarea identității acestuia, astfel încât entitatea raportoare să aibă certitudinea că cunoaște cine este beneficiarul efectiv, inclusiv adoptarea unor măsuri rezonabile pentru a înțelege structura proprietății și structura de control ale clientului;

c) înțelegerea scopului și a naturii dorite a relației de afaceri și, dacă este necesar, obținerea și evaluarea informației privind acestea;

d) monitorizarea continuă a relației de afaceri, inclusiv examinarea tranzacțiilor încheiate pe toată durata relației respective, pentru a se asigura că tranzacțiile realizate sînt conforme cu informațiile deținute de entitățile raportoare referitoare la client, la profilul activității și la profilul riscului, inclusiv la sursa bunurilor, și că documentele, datele sau informațiile deținute sînt actualizate.

(3) În cazul în care nu este posibilă conformarea la cerințele prevăzute la alin. (2) lit. a)–c), entitățile raportoare sînt obligate să nu efectueze nici o activitate sau tranzacție, inclusiv printr-un cont de plăți, să nu stabilească nici o relație de afaceri ori să termine o relație de afaceri existentă și să aibă în vedere transmiterea formularelor speciale privind raportarea activităților sau tranzacțiilor suspecte Serviciului Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor în conformitate cu prevederile art. 11. În acest caz, entitățile raportoare sînt în drept să nu explice clientului motivul refuzului.

...

(6) Măsurile de precauție privind clienții sînt aplicate de către entitățile raportoare nu doar tuturor clienților noi, ci și clienților existenți, în funcție de risc, la necesitate, inclusiv atunci când circumstanțele relevante privind clientul se modifică.

(7) În cadrul aplicării măsurilor de precauție privind clienții prevăzute la alin. (2), entitățile raportoare urmează să stabilească și să verifice legalitatea imputernicirilor și entitatea reprezentanților clientului.

...

(10) **Procedura și cerințele aferente aplicării măsurilor de precauție, inclusiv de identificare a clientului și a beneficiarului efectiv, sânt elaborate de către entitățile raportoare în baza recomandărilor și instrucțiunilor organelor cu funcții de supraveghere.**

Articolul 6. Evaluarea riscurilor de spălare a banilor și de finanțare a terorismului și abordarea bazată pe risc

(1) **Entitățile raportoare sânt obligate să întreprindă acțiuni privind identificarea și evaluarea riscurilor de spălare a banilor ... în domeniul propriu de activitate, ținând cont de evaluarea riscurilor de spălare a banilor și de finanțare a terorismului la nivel național, precum și de criteriile și factorii stabiliți de organele cu funcții de supraveghere ...**

(2) **Entitățile raportoare, în urma rezultatelor evaluării riscurilor de spălare a banilor ... utilizează abordarea bazată pe risc pentru ca acțiunile de prevenire și diminuare a spălării banilor și finanțării terorismului să fie proporționale cu riscurile de spălare a banilor ...**

(3) **Entitățile raportoare asigură implementarea abordării bazate pe risc prin aprobarea procedurii de identificare, evaluare, monitorizare, gestionare și diminuare a riscului de spălare a banilor ...**

(4) **Entitățile raportoare aplică măsurile de precauție stabilind amploarea lor în funcție de client, riscul de spălare a banilor ... țară (jurisdicție), relația de afaceri, bun, serviciu sau tranzacție ...**

(5) **Entitățile raportoare aplică măsuri de precauție simplificată privind clienții la identificarea riscurilor reduse de spălare a banilor ... La identificarea riscurilor sporite de spălare a banilor ... acestea aplică măsuri de precauție sporită privind clienții”.**

11) Hotărârea Guvernului pentru aprobarea Metodologiei privind identificarea activităților și tranzacțiilor suspecte de spălare a banilor și finanțare a terorismului nr. 496 din 25.05.2018, prevede:

„În temeiul prevederilor art.11 alin. (9) din Legea nr.308 din 22 decembrie 2017 cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului ...

1. Se aprobă Metodologia privind identificarea activităților și tranzacțiilor suspecte de spălare a banilor și finanțare a terorismului (se anexează).

2. În baza Metodologiei privind identificarea activităților și tranzacțiilor suspecte de spălare a banilor și finanțare a terorismului, Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor va elabora, în termen de 1 lună, următoarele acte cu titlu de recomandare:

1) Ghidul privind identificarea activităților sau tranzacțiilor suspecte de spălare a banilor;

2) Ghidul privind procedura de raportare a activităților sau tranzacțiilor suspecte;

3) Ghidul privind identificarea activităților și tranzacțiilor suspecte de finanțarea terorismului.

3. Organele cu funcții de supraveghere a entităților raportoare, în termen de 2 luni de la intrarea în vigoare a prezentei hotărâri, în baza evaluării riscurilor de spălare a banilor și de finanțare a terorismului la nivel național, elaborează, aprobă și publică rapoartele privind factorii care generează riscuri reduse și sporite de spălare a banilor și de finanțare a terorismului.

4. În termen de 4 luni de la intrarea în vigoare a prezentei hotărâri, entitățile raportoare prevăzute la art. 4 din Legea nr. 308 din 22 decembrie 2017 cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului vor ajusta programele pentru prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului în domeniul propriu de activitate, cu informarea Serviciului Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor.

Metodologia

privind identificarea activităților și tranzacțiilor suspecte de spălare a banilor și finanțare a terorismului

I. Dispoziții generale

„1. Metodologia privind identificarea activităților și tranzacțiilor suspecte de spălare a banilor și finanțare a terorismului (în continuare – Metodologia) stabilește modul de identificare a activităților și tranzacțiilor suspecte care cad sub incidența Legii nr.308 din 22 decembrie 2017 cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului.

2. Criteriile și factorii de risc, măsurile de precauție privind clienții și abordarea bazată pe risc vor fi indicate și vor fi descrise detaliat în programele pentru prevenirea și combaterea spălării banilor ... în domeniul propriu de activitate, elaborate și aprobate de către entitățile raportoare”.

II. Abordarea bazată pe risc aplicată de către entitățile raportoare în vederea prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului

„ 3. Pentru **identificarea activităților și tranzacțiilor suspecte ce cad sub incidența Legii nr.308 din 22 decembrie 2017 ... entitățile raportoare** urmează să aplice procedurile privind abordarea bazată pe risc a clienților și a tranzacțiilor.

4. Abordarea bazată pe risc a tranzacțiilor și a clienților trebuie să ofere un mecanism eficient pentru identificarea potențialelor riscuri de spălare a banilor și de finanțare a terorismului, asociate cu clienții și tranzacțiile acestora, și care să permită **entităților raportoare** să se concentreze doar asupra clienților, activităților și tranzacțiilor ce reprezintă un risc de spălare a banilor și de finanțare a terorismului ...

7. Evaluarea gradului de expunere aferent riscurilor de spălare a banilor și de finanțare a terorismului reprezintă abordarea sistematică a principalelor categorii de risc în acest domeniu, prin urmare **entitatea raportoare** analizează activitatea clientului prin prisma următoarelor riscuri:

1) riscul geografic – la stabilirea riscurilor asociate jurisdicțiilor și zonelor geografice, entitățile raportoare vor ține cont de:

a) zona/jurisdicția în care clientul sau beneficiarul efectiv este înregistrat;

b) zona/jurisdicția unde clientul sau beneficiarul efectiv activează;

c) zona/jurisdicția cu care clientul sau beneficiarul efectiv are relații de afaceri;

2) riscul de client – persoane reprezentate prin împuterniciți, persoane expuse politic, persoane ce efectuează tranzacții aparent lipsite de sens economic;

3) riscul de produs – expunerea unui produs economico-financiar riscului de spălare de bani sau de finanțare a terorismului;

4) riscul de tranzacții – sensibilitatea unor operațiuni determinate de factori interni sau externi ori a unor operațiuni pentru care se folosește cu preponderență numerarul, a unor operațiuni repetate cu sume sub limita de raportare”.

III. Modul de apreciere a activităților și tranzacțiilor suspecte de spălare a banilor și de finanțare a terorismului

„19. Caracterul suspect al activităților și tranzacțiilor se stabilește în baza criteriilor obiective și subiective, conform standardelor internaționale și celor naționale în domeniu, fiind determinat de modul neobișnuit în care se efectuează tranzacțiile în corelare cu indicatorii pe bază de risc, raportat la activitățile curente, criteriile de eficiență economică și practica bancară ale unei persoane fizice sau juridice și la procedurile de cunoaștere a clientului.

20. **Entitățile raportoare** identifică activitățile și tranzacțiile suspecte în conformitate cu prevederile Ghidului privind identificarea activităților sau tranzacțiilor suspecte de spălare a banilor ...

21. **Entitățile raportoare** acordă atenție sporită tranzacțiilor complexe și neordinare, care nu au o vizibilă justificare economică sau legală.

22. **Entitățile raportoare** trebuie să dispună de mecanismele necesare pentru identificarea sau monitorizarea tranzacțiilor prin acumularea informațiilor pentru cunoașterea activității clientului și minimizarea potențialelor riscuri de spălare a banilor ...

24. **Entitățile raportoare** trebuie să poată demonstra că amploarea acțiunilor privind abordarea bazată pe risc față de client sânt proporționale riscurilor de spălare a banilor ... identificate în domeniul propriu de activitate. Pentru menținerea unui sistem intern eficient de prevenire și combatere a spălării banilor, **entitățile raportoare** trebuie să aloce resurse tehnice, financiare și umane necesare ...

26. **Entitatea raportoare** trebuie să dispună de cerințe de control asupra sistemului intern de identificare a activităților și tranzacțiilor suspecte. **Entitățile raportoare** asigură condiții eficiente, astfel încât să fie posibilă informarea rapidă a persoanelor responsabile, inclusiv a persoanelor cu funcții de conducere despre anumite riscuri/amenințări depistate”.

12) Jurisprudența Curții de Justiție a UE

Hotărârea Curții de Justiție a UE în cauza C-305/05 din 14.12.2006 supusă controlului prin Hotărârea Curții (Marea Cameră) din 26.06.2007

„19. În ceea ce privește articolul 6, acesta prevede:

„(1) Statele membre se asigură că **instituțiile și persoanele reglementate de prezenta directivă, precum și directorii și angajații acestora cooperează în totalitate cu autoritățile responsabile pentru combaterea spălării banilor:**

(a) **prin informarea acestor autorități ... despre orice fapt care ar putea indica o spălare de bani;**

(b) prin furnizarea către autorități, la cererea acestora, a tuturor informațiilor necesare, în conformitate cu procedurile stabilite de legislația în vigoare”.

Hotărârea Curții de Justiție a UE în cauza C-212/11 din 25.04.2013

„53. ... **Directiva 2005/60 prevede numeroase obligații, concrete și detaliate, de precauție privind clientela, de raportare și de păstrare a evidenței, pe care statele membre trebuie să le impună ...**

66. ... potrivit jurisprudenței constante a Curții conform căreia o legislație națională nu poate garanta realizarea obiectivului invocat decât dacă răspunde cu adevărat preocupării privind atingerea acestuia în mod coerent și sistematic ... **toți operatorii sunt supuși unor obligații similare din momentul în care își exercită activitățile pe același teritoriu național și oferă servicii financiare similare care pot, la o scară mai mică sau mai mare, să fie utilizate în scopul spălării banilor ...**

Proportionalitate

68. ... **o măsură care restrânge libera prestare a serviciilor este proporțională numai dacă este de natură să garanteze realizarea obiectivelor pe care le urmărește și dacă nu depășește ceea ce este necesar pentru atingerea acestora (Hotărârea din 15 iunie 2006, Comisia/Franța, C-255/04, Rec., p. I-5251).**

83. O asemenea reglementare, care nu impune comunicarea în general a oricăror tranzacții realizate în regim de liberă prestare a serviciilor pe teritoriul spaniol, ci doar a acelor care, **potrivit unor criterii obiective stabilite de legiuitorul național, trebuie să fie considerate suspecte, nu este disproporționată”.**

Hotărârea Curții de Justiție a UE în cauza C-235/14 din 10.03.2016

„7. Considerentul (48) al Directivei privind spălarea banilor arată că această directivă ... **nu trebuie interpretată sau aplicată în vreun mod care nu respectă Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950.**

8. **Articolul 1 din Directiva privind spălarea banilor prevede la alineatele (1) și (2):**

„(1) **Statele membre se asigură că spălarea banilor și finanțarea terorismului sunt interzise.**

(2) **În sensul prezentei directive, următoarele comportamente sunt considerate spălare a banilor, atunci când sunt comise intenționat:**

(a) **conversia sau transferul de bunuri, cunoscând că acele bunuri provin dintr-o activitate infracțională sau dintr-un act de participare la astfel de activități, cu scopul ascunderii sau disimulării originii ilicite a bunurilor sau al sprijinirii oricărei persoane implicate în comiterea activităților respective pentru a se sustrage consecințelor legale ale acțiunilor sale;**

(b) **ascunderea sau denaturarea naturii, provenienței, amplasării, dispunerii, circulației și drepturilor referitoare la proprietate sau la dreptul de proprietate în legătură cu care autorul știe că provin dintr-o activitate criminală sau din participarea la o astfel de activitate;**

(c) **achiziția, deținerea sau utilizarea de bunuri, cunoscând, la data primirii lor, că acestea provin dintr-o activitate infracțională sau dintr-un act de participare la astfel de activități ...**

9. **În conformitate cu articolul 2 alineatul (1) din Directiva privind spălarea banilor, aceasta se aplică instituțiilor de credit, instituțiilor financiare și anumitor persoane fizice sau juridice, în exercitarea activităților lor profesionale.**

13. **Capitolul II din Directiva privind spălarea banilor, intitulat „Precauția privind clientela”, conține ... dispoziții generale referitoare la precauția standard privind clientela ... dispoziții speciale referitoare la precauția simplificată privind clientela, precum și ... dispoziții speciale referitoare la precauția sporită privind clientela.**

14. **În temeiul articolului 7 din Directiva privind spălarea banilor, instituțiile și persoanele reglementate de această directivă aplică măsuri de precauție ...**

15. **În temeiul articolului 8 din Directiva privind spălarea banilor:**

„(1) **Măsurile de precauție privind clientela cuprind:**

(a) **identificarea clientului și verificarea identității clientului pe baza documentelor, datelor sau informațiilor obținute dintr-o sursă fiabilă și independentă;**

(b) **identificarea, după caz, a beneficiarului efectiv și adoptarea unor măsuri adecvate și bazate pe risc pentru a verifica entitatea acestuia [...];**

(c) **obținerea de informații privind scopul și natura dorită a relației de afaceri;**

(d) **realizarea unei monitorizări continue a relației de afaceri, inclusiv examinarea tranzacțiilor încheiate pe toată durata relației respective [...].**

(2) **Instituțiile și persoanele reglementate de prezenta directivă aplică fiecare dintre cerințele de precauție privind clientela prevăzute la alineatul (1), dar pot stabili amplexarea acestor măsuri în funcție de**

riscul asociat tipului de client, relației de afaceri, produsului sau tranzacției. **Instituțiile și persoanele reglementate de prezenta directivă trebuie să fie în măsură să demonstreze autorităților competente [...]** că amploarea măsurilor este adecvată, având în vedere riscurile de spălare a banilor”

19. În temeiul articolului 13 alineatul (1) din Directiva privind spălarea banilor:

„Statele membre solicită instituțiilor și persoanelor reglementate de prezenta directivă să aplice, în funcție de risc, **măsuri de precauție sporită** privind clientela ...

22. Articolul 22 din Directiva ... care, împreună cu articolul 23 conține **obligații de raportare, impune instituțiilor și persoanelor reglementate de această directivă și, după caz, directorilor și angajaților acestora să coopereze pe deplin, printre altele informând prompt unitatea de informații financiare, din proprie inițiativă, în cazul în care au cunoștință, suspectează sau au motive temeinice să suspecteze că se comite ori că s-a comis ori că a avut loc o tentativă de spălare a banilor ...**

Dreptul spaniol

33. **Legea 10/2010 privind prevenirea spălării banilor și a finanțării terorismului din 28 aprilie 2010 ... prin care s-a transpus Directiva privind spălarea banilor în ordinea juridică spaniolă, face distincție între trei tipuri de măsuri de precauție privind clientela, și anume ... măsuri standard de precauție privind clientela ... măsuri simplificate de precauție privind clientela ... măsuri sporite de precauție privind clientela.**

35. Articolul 7 alineatul 1 din Legea 10/2010 prevede:

„**Persoanele reglementate de prezenta lege aplică toate măsurile de precauție ...**

Persoanele care intră sub incidența prezentei legi trebuie să poată demonstra autorităților competente că măsurile adoptate au un conținut adecvat în raport cu riscul spălării banilor ...

Persoanele reglementate de prezenta lege aplică în mod sistematic măsurile de precauție atunci când există indicii de spălare a banilor ...

60. În cadrul secțiunii 1 din acest capitol, intitulată „Dispoziții generale”, articolul 7 literele (a)-(d) din Directiva privind spălarea banilor stabilește situațiile în care **instituțiile și persoanele reglementate de această directivă au obligația de a aplica măsuri standard de precauție privind clientela ...**

62. În conformitate cu articolul 9 alineatul (6) din Directiva privind spălarea banilor, statele membre trebuie să solicite **instituțiilor și persoanelor reglementate de această directivă să aplice procedurile de precauție privind clientela nu numai tuturor clienților noi, ci și, la momentele oportune, clientelei existente, în funcție de analiza riscurilor ...**

86. ... conform articolului 8 alineatul (2) din Directiva privind spălarea banilor, **instituțiile și persoanele reglementate de această directivă trebuie să poată dovedi autorităților competente ... că amploarea măsurilor luate în cadrul obligației lor de precauție privind clientela ... este adecvată în raport cu riscurile de spălare a banilor ...**

87. În această privință, astfel de măsuri trebuie să prezinte o **legătură concretă cu riscul de spălare a banilor și de finanțare a terorismului și să fie proporționale cu acesta ...**

107. ... statele membre trebuie să garanteze că **măsurile sporite de precauție privind clientela care pot fi aplicate se întemeiază pe analiza existenței și a nivelului unui risc de spălare a banilor ... legat de un client, de o relație de afaceri, de un cont, de un produs sau de o tranzacție, după caz. Fără o asemenea analiză, nici statul membru vizat, nici, după caz, instituția sau persoana reglementată de Directiva privind spălarea banilor nu au posibilitatea să decidă de la caz la caz ce măsuri să aplice. În sfârșit, atunci când nu există un risc de spălare a banilor ... nu pot fi luate măsuri preventive întemeiate pe aceste motive.**

110. În sfârșit, **problema dacă o reglementare națională este proporțională depinde de existența sau de inexistența unor mijloace mai puțin restrictive de realizare a aceluiași nivel de protecție”.**

A. Neconstituționalitatea prevederilor articolului 243 alin. (1) lit. a) și c) din Codul penal, în partea ce ține de sintagma „trebuie să știe” în măsura în care se interpretează, că acest text se referă nu doar la persoanele fizice și juridice denumite entități raportoare cărora prin acte normative nu le-au fost atribuite obligația de precauție (vigilență) și obligația de raportare (declarare), prin prisma prevederilor articolelor 1 alin. (3); 22, care garantează principiul legalității incriminării și al legalității pedepsei penale, în coroborare cu articolul 23 alin. (2) din Constituție, care instituie criteriile de calitate pe care trebuie să le îndeplinească o lege.

19. În materie penală, dispozițiile articolului 22 din Constituție, împreună cu prevederile articolului 7 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, garantează principiul legalității

incriminării și al pedepsei penale (*nullum crimen, nulla poena sine lege*).

20. Potrivit art.7 §1 CEDO, nimeni nu poate fi condamnat pentru o acțiune sau o omisiune care, în momentul în care a fost săvârșită, nu constituie o infracțiune, potrivit dreptului național sau internațional (*nullum crimen sine lege, nulla poena sine lege*). Textul acestei norme instituie principiul legalității delictelor și pedepselor și cel potrivit căruia o lege penală nu poate fi aplicată extensiv în detrimentul acuzatului, în special prin analogie, ceea ce înseamnă că o **infracțiune trebuie să fie definită clar prin lege**. Această condiție este îndeplinită atunci când persoana poate să știe, pornind de la prevederile normei pertinente și la nevoie, cu ajutorul interpretării ce-i este dată în jurisprudență, ce acte și omisiuni sunt de natură să-i angajeze responsabilitatea penală (*Hotărârea CtEDO din 25.05.1993 în cauza Kokkinakis c. Greciei, §52*). Noțiunea de "lege" care incriminează faptele ce constituie infracțiuni corespunde sensului care se regăsește în alte dispoziții ale Convenției, el cuprinde atât normele de drept „*de origine legislativă*” cât și pe cele „*jurisprudențiale*” și presupune îndeplinirea unor condiții calitative, cele de accesibilitate și de previzibilitate (*Hotărârea CtEDO din 15.11.1996 în cauza Cantoni c. Franței*).

21. La nivel național, urmărirea penală, judecarea și condamnarea persoanelor pentru infracțiunea de spălarea banilor în contextul sintagmei „*trebuia să știe*”, din conținutul normei de incriminare, are loc cu încălcarea art. 7 CEDO, prin aplicarea extensiv defavorabilă acuzatului a legii penale. În speță, este adusă în discuție însăși constituționalitatea interpretării pe care acest text de lege a primit-o în practică (*Decizia Curții Constituționale a României nr. 336 din 30.04.2015, & 29*) datorită deturnării reglementărilor legale de la scopul lor legitim (*Decizia Curții Constituționale a României nr. 448 din 29.10.2013*), în acest sens, fiind relevantă și poziția Secției unificare a practicii în domeniul reprezentării învinuirii în instanțele de judecată din cadrul Procuraturii Generale (*pct. 15 supra*), respectiv modul de interpretare și aplicare a legii de către toți procurorii din țară.

22. Potrivit jurisprudenței Curții Constituționale (*DCC nr. 109 din 07.11.2017, & 34, 36*) sintagma „*trebuia să știe*” din prevederile art. 243 CP se referă la latura subiectivă a **subiectului spălării banilor** în raport cu produsul infracțiunii principale. Astfel, dispoziția normativă vizează punerea în aplicare a prevederilor art.9 par.3 lit.(b) din Convenția de la Varșovia din 2005, la care Republica Moldova este parte, potrivit căroră: „*par.3. Fiecare parte poate adopta măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc necesare pentru a conferi, în baza dreptului său intern, caracterul de infracțiune tuturor sau unora dintre faptele prevăzute la paragraful 1, în ... cazul când infractorul: ..., b) trebuia să presupună că bunurile constituiau produse*”.

23. Potrivit Raportului explicativ la Convenție, „*Articolul 9 alineatul (3) din Convenție se referă la mens rea. Procesul de evaluare a dovedit că poate fi foarte dificil să se demonstreze elementul moral al unei infracțiuni de spălare a banilor, deoarece instanțele deseori prescriu (sau se presupune că prescriu) un nivel foarte ridicat de cunoaștere a originii produselor de către autorii infracțiunii de spălare a banilor. Adăugarea acestui paragraf la prezenta Convenție permite, de asemenea, părților să sancționeze penal autorul presupus al unei infracțiuni penale (a) atunci când a suspectat că bunul a fost produsul unei infracțiuni și / sau (b) atunci când ar fi trebuit să fie conștient de faptul că bunul era produsul unei infracțiuni. Paragraful (a) prevede un element moral mai puțin subiectiv și ar putea fi aplicat unei persoane care gândește cel puțin asupra chestiunii originii produselor (este suficient să suspecteze că bunul este produsul unei infracțiuni), dar nu are certitudinea că bunul în cauză să fi fost unul original infracțional. Punctul 3(b) prevede incriminarea comportamentului neglijent, în cazul în care instanța, pe baza unei evaluări obiective a probelor, se pronunță asupra chestiunii dacă autorul infracțiunii ar fi trebuit să fie conștient de faptul că bunul era produsul unei infracțiuni, pe care a presupus-o sau nu. Paragraful 3 al articolului 9 incriminează actele care nu sunt menționate în Convenția Națiunilor Unite din 1988. Acest paragraf este opțional. Rezultă că dacă o Parte decide să nu-l adopte în dreptul său intern, nu poate fi ridicată sau criticată în cadrul procedurilor de urmat prevăzute de Convenție*”

24. În jurisprudența sa Curtea Constituțională a reținut că intenția sau scopul infracțiunii poate fi dedus din împrejurări de fapt obiective, luându-se în considerare cunoștințele sau statutul

subiectului, mai ales în cazul neonorării unor obligații opozabile acestuia prin efectul legii (*DCC nr. 109 din 07.11.2017, & 36-37*). Neonorarea obligațiilor profesionale la care s-a referit Curtea, atunci când a interpretat restrictiv sintagma „*trebuia să știe*” din dispoziția art.243 CP RM, se referă la categoria unor profesioniști cărora **legea le-a oferit competența** în a reacționa în cazul tranzacțiilor suspecte sau cu risc de a fi implicați în spălarea banilor. În conformitate cu recomandările GAFI, statele trebuie să se asigure că elementul intențional pentru a proba spălarea banilor să poată fi dedus din circumstanțele factuale obiective. Respectiv, este necesar să se stabilească, pe baza probelor certe, că bunurile constituie venituri ilicite, provin din săvârșirea infracțiunilor, iar făptuitorul trebuia să știe aceasta, **în virtutea unor criterii obiective, inclusiv normative**. În lipsa acestor circumstanțe nu se poate înregistra fapta spălării banilor.

25. Sintagmele „*împrejurări de fapt obiective*”, „*statutul subiectului*”, folosite în reglementările internaționale și jurisprudența relevantă a Curții Constituționale se referă doar la subiectul căruia, în baza legislației naționale i-au fost atribuite obligația de precauție (*vigilență*) și obligația de raportare (*Hotărârea CtEDO din 06.12.2012 în cauza Michaud vs. Franța, & 34-35, 36-42*). Sintagma „*împrejurări de fapt obiective*” presupune existența „*criteriilor obiective stabilite de legiuitorul național*”, (*Hotărârea CJUE din 25.04.2013 în cauza C-212/11, & 83*).

26. În sensul prevederilor art. 243 CP, revine probatoriului să determine în concreto în ce măsură subiectul trebuia să cunoască caracterul ilicit al obiectului material al spălării banilor, astfel încât aprecierea vinovăției persoanei să se fundamenteze **pe criteriul normativ** și să exprime obligația persoanei de a prevedea posibilitatea survenirii urmărilor prejudiciabile cu respectarea măsurilor de precauție prescrise.

27. Sintagma „*trebuia să știe*” din prevederile art.243 CP RM s-ar interpreta prin prisma atitudinii psihice a autorului infracțiunii spălării banilor (*indiferent de participarea sa la infracțiunea predicată*), astfel încât el să nu se afle în eroare asupra caracterului penal al faptei săvârșite.

28. Cunoașterea („*știe*”) sau suspiciunea („*trebuia să știe*”) reprezintă o cerință esențială a răspunderii penale pentru spălarea banilor. Astfel, în cazul în care o persoană nu știe sau nu suspectează că bunul în cauză este rezultatul unui comportament criminal, chiar dacă în realitate este, aceasta nu va fi ținută responsabilă de spălarea banilor; or, cunoașterea sau suspiciunea sunt, prin urmare, *mens rea* pentru infracțiunea principală a spălării banilor.

29. Potrivit recomandărilor GAFI, obligația de raportare a suspiciunii provenienței infracționale a veniturilor și a implicării lor în eventuala spălare de bani este pusă în sarcina unui profesionist, astfel încât suspiciunea pe care o are subiectul să fie dedusă din atribuțiile activității sale – atribuții stabilite prin lege, care la rândul său trebuie să corespundă criteriilor de calitate (a se vedea inclusiv *Hotărârea CtEDO din 06.12.2012 în cauza Michaud vs. Franța, & 30-31, 34-35, 94*), în caz contrar, ingerința nu ar fi bazată pe dreptul intern.

30. Tocmai de aceea, pentru un segment îngust de subiecți, în dependență de circumstanțele cauzei, existența unei suspiciuni a spălării banilor (*sau a tranzacțiilor suspecte*) trebuie să fie determinată în mod obiectiv, indiferent dacă persoana are sau nu o bănuială, ceea ce reprezintă în sine un test de neglijență.

31. Sub acest aspect, ar fi relevantă jurisprudența constituțională, potrivit căreia sarcina probațiunii revine acuzării, iar situația de dubiu este interpretată în favoarea celui acuzat (*in dubio pro reo*). Regula *in dubio pro reo* constituie un complement al prezumției de nevinovăție, un principiu instituțional care reflectă modul în care principiul aflării adevărului se regăsește în materia probațiunii. Ea se explică prin aceea că, în măsura în care, în pofida dovezilor administrate pentru susținerea vinovăției celui acuzat, îndoiala persistă în ce privește vinovăția, atunci îndoiala este echivalentă cu o probă pozitivă de nevinovăție (*HCC nr. 21 din 20.10.2011, & 27*). Totodată, existența unor probe dincolo de orice îndoială rezonabilă constituie o componentă esențială a dreptului la un proces echitabil și instituie în sarcina acuzării obligația de a proba toate elementele vinovăției de o manieră aptă să înlăture dubiul (*DCC nr. 109 din 07.11.2017*).

32. Tocmai reieșind din principiul prezumției nevinovăției, stabilirea laturii subiective nu se poate face decât deducându-se din elementul obiectiv – neonorarea unor obligații opozabile,

printre care se numără, de exemplu, prezumția credinței funcționarului în exercitarea cu loialitate a obligațiilor de serviciu.

33. Standardele în materia prevenirii spălării banilor sugerează necesitatea utilizării unei abordări holistice bazate pe risc. Abordarea bazată pe risc nu este o opțiune nejustificat de permisivă (*a se vedea inclusiv Hotărârea CJUE din 10.03.2016 în cauza C-235/16, & 19, 107*). Aceasta implică utilizarea unui proces de luare a deciziilor bazat pe dovezi pentru a combate mai eficient riscurile de spălare a banilor și de finanțare a terorismului (*Directiva (UE) 2015/849 a Parlamentului European și a Consiliului din 20 mai 2015 privind prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului, de modificare a Regulamentului (UE) nr.648/2012 al Parlamentului European și al Consiliului și de abrogare a Directivei 2005/60/CE a Parlamentului European și a Consiliului și a Directivei 2006/70/CE a Comisiei*).

34. Modul în care a fost interpretată și este aplicată legea – sintagma „*trebuia să știe*” în cauza penală în care este vizat inculpatul, cât și felul în care Secția unificarea practicii în domeniul reprezentării învinuirii în instanțele de judecată din cadrul Procuraturii Generale, denotă că la nivel național persoanele fizice și juridice, care nu au statut de entitate raportoare, sunt supuse unor ingerințe fără a exista o bază a dreptului intern (*Hotărârea CtEDO din 06.12.2012 în cauza Michaud vs. Franța*); contravine exigenței de proporționalitate (*Hotărârea CJUE din 25.04.2013, & 68*); provoacă o stare profundă de incertitudine pentru orice persoană fizică sau juridică, care nu are statut de entitate raportoare.

35. În raport cu cele enunțate, **prevederile contestate contravin articolelor 1 alin. (3), 22 din Constituție, care garantează principiul legalității incriminării și a legalității pedepsei penale în coroborare cu art. 23 alin. (2) din Constituție, care instituie criteriile de calitate pe care trebuie să le îndeplinească o lege.**

B. Neconstituționalitatea prevederilor articolului 7 alin. (6) din Codul de procedură penală în măsura în care se interpretează că deciziile Curții Constituționale privind excepția de neconstituționalitate nu sunt obligatorii pentru organele de urmărire penală, instanțele de judecată și pentru persoanele participante la procesul penal prin prisma prevederilor articolelor 23, 140 alin. (2) din Constituție.

36. Potrivit art. 140 alin. (2) din Constituție hotărârile Curții Constituționale sunt definitive și nu pot fi atacate. În sensul art. 28 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională nr. 317-XIII din 13.12.1994, actele Curții Constituționale sunt acte oficiale și executorii, pe întreg teritoriul țării, pentru toate autoritățile publice și pentru toate persoanele juridice și fizice.

37. În acest sens, actele Curții Constituționale sunt acte oficiale și executorii pe întreg teritoriul țării, pentru toate autoritățile publice și pentru toate persoanele juridice și fizice.

38. În contextul celor menționate subliniem că, actele Curții Constituționale, prin care se asigură supremația Constituției, sunt definitive, incontestabile pentru fiecare și obligatorii. În contextul sesizării, actele enunțate, fie că este vorba de o „*hotărâre*” sau de o „*decizie*”, în sensul în care se soluționează excepția de neconstituționalitate, sunt însoțite de autoritatea lucrului judecat, inclusiv în ceea ce privește considerentele pe care se sprijină soluția.

39. Prin Decizia nr. 109 din 07.11.2017, în cadrul jurisdicției constituționale, Curtea a statuat asupra constituționalității sintagmei „*trebuia să știe*” din textul art. 243 CP, fiind aduse mai multe considerente în lumina cărora interpretarea și aplicarea normei de incriminare asigură în mod efectiv dreptul garantat prin art. 22 din Constituție de rând cu art. 7 CEDO. Astfel, Curtea a notat că, textul „*trebuia să știe*” se referă la latura subiectivă (*care, de altfel, se caracterizează prin intenție directă*) a subiectului spălării banilor în raport cu produsul infracțiunii principale/predicat, care urmează a fi stabilită în fiecare caz concret. Curtea a remarcat că, în contextul spălării banilor, făptuitorul trebuie să urmărească scopul de atribuire la unui aspect legal sursei și provenienței veniturilor ilicite, adică introducerii în circuitul legal a bunurilor despre care se știe ori trebuia să știe că acestea constituie venituri ilicite. În sensul art. 243 din Codul penal, bunurile ce constituie veniturile ilicite provin din săvârșirea infracțiunilor, iar făptuitorul trebuie să știe aceasta, în virtutea unor **criterii obiective, inclusiv normative** (*DCC nr. 109 din 07.11.2017, && 34-35, 42*).

40. În sensul art. 51, 52, 113 CP, art. 96 alin. (1) pct. 1), 385 alin. (1) pct. 3), 389 alin. (1) CPP coroborat art. 140 din Constituție, art. 28 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, instanța de judecată a avut obligația să aplice considerentele Curții Constituționale cu privire la norma de incriminare a spălării banilor – considerente pe care le-a ignorat în totalitate.

41. Astfel, sentința primei instanțe a fost influențată de prevederile art. 7 alin. (6) din Codul de procedură penală potrivit cărora „Hotărârile Curții Constituționale ... **privind neconstituționalitatea unor prevederi legale sunt obligatorii pentru organele de urmărire penală, instanțele de judecată și pentru persoanele participante la procesul penal**”. Viciul de calitate a normei criticate, în special, nerespectarea exigențelor de claritate, le permit subiecților ce aplică legea să înțeleagă că deciziile privind soluționarea excepției de neconstituționalitate nu au caracter obligatoriu, ceea ce contravine scopului legii. Soluția legislativă și/sau interpretarea prevederilor criticate, potrivit căreia deciziile privind soluționarea excepției de neconstituționalitate nu au caracter obligatoriu, contravin art. 140 alin. (2) din Constituție.

42. În raport cu cele enunțate, **prevederile articolului 7 alin. (6) din Codul de procedură penală în măsura în care se interpretează că deciziile Curții Constituționale privind excepția de neconstituționalitate nu sunt obligatorii pentru organele de urmărire penală, instanțele de judecată și pentru persoanele participante la procesul penal contravin prevederilor articolelor 23, 140 alin. (2) din Constituție.**

IV – CERINȚELE AUTORULUI SESIZĂRII

43. În baza celor invocate, în temeiul articolelor 1 alin. (3), 22 din Constituție, care garantează principiul legalității incriminării și a legalității pedepsei penale în coroborare cu art. 23 alin. (2) din Constituție, care instituie criteriile de calitate pe care trebuie să le îndeplinească o lege, solicităm Curții Constituționale să declare neconstituționale **prevederile articolului 243 alin. (1) lit. a) și c) din Codul penal, în partea ce ține de sintagma „trebuie să știe” în măsura în care se interpretează, că acest text se referă nu doar la persoanele fizice și juridice denumite entități raportoare cărora prin acte normative le-au fost atribuite obligația de precauție (vigilență) și obligația de raportoare (declarare); să declare neconstituționale prevederile articolului 7 alin. (6) din Codul de procedură penală în măsura în care se interpretează că deciziile Curții Constituționale privind excepția de neconstituționalitate nu sunt obligatorii pentru organele de urmărire penală, instanțele de judecată și pentru persoanele participante la procesul penal, care contravin prevederilor articolelor 23, 140 alin. (2) din Constituție.**

V – DATE SUPLIMENTARE REFERITOARE LA OBIECTUL SESIZĂRII

44. Anterior Curtea Constituțională a examinat constituționalitatea sintagmei „trebuie să știe” din art. 243 alin. (1) lit. a) și c) din Codul penal doar în partea ce ține de **latura subiectivă** a infracțiunii (*DCC nr. 109 din 07.11.2017, & 36*). Prin această sesizare contestăm constituționalitatea sintagmei criticate în partea ce ține de **subiectul infracțiunii**, respectiv testul admisibilității este respectat.

În partea ce ține de controlul constituționalității prevederilor art. 7 alin. (6) din Codul de procedură penală nu există o hotărâre sau o decizie a Curții Constituționale.

VI - LISTA DOCUMENTELOR

45. a) Rechizitoriul;
- b) Sentința Judecătorei Chișinău (sediul Buiucani) din 04.04.2018;
- c) Scrisoarea Secției unificare a practicii în domeniul reprezentării învinuirii în instanțele de judecată din cadrul Procuraturii Generale nr. 21-195/18-158 din 21.01.2020;
- d) Cererea *privind asigurarea efectivă a dreptului la apărare în sensul art. 6 & 3 CEDO, respectiv a dreptului la un proces echitabil, în sensul art. 6 & 1 CEDO și a garanțiilor oferite de art. 7 CEDO;*

VII – DECLARAȚIA ȘI SEMNĂTURA

46. Declar pe onoare ca informațiile ce figurează în prezentul formular de sesizare sunt exacte.

Locul Chișinău

Data 14.02 2020

N. NCCCC

(Semnătura autorului sesizării sau a reprezentantului)

Dosarul nr.1a-806/18
nr.02-1a-8974-26042018

ÎNCHEIERE

14 februarie 2020

mun.Chișinău

Colegiul penal al Curții de Apel Chișinău,
în componența:

Președintele ședinței, judecător
judecători

grefier
cu participarea:
procurorului
avocaților

Vrabii Silvia
Furdui Sergiu
Spoială Alexandru
Rotaru Adelina

Devder Djulieta
Ulianovschi Gheorghe
Stratan Corina
Nicoară Vasile

examinând în ședință de judecată publică, în ordine de apel, cererea de apel a procurorului, procuror în procuratura Anticorupție, Rurac Eugeniu și cererile de apel declarate de către avocații Stratan Corina și Ulianovschi Gheorghe în interesele inculpatului Lucinschi Chiril împotriva sentinței Judecătoriei Buiucani, mun. Chișinău din 04.04.2018, pe cauza penală de învinuire a lui Lucinschi Chiril Petru în comiterea a infracțiunilor prevăzute de art.art.42 alin.2, 243 alin.3 lit.b), 42 alin.2, 243 alin.3 lit.b), 352¹ alin.1, art.352¹ alin.2 Codul penal,

CONSTATĂ:

1. În procedura Curții de Apel Chișinău se află în proces de examinare cauza penală de învinuirea lui Lucinschi Chiril de comitere a infracțiunilor prevăzute de art.art.42 alin.2, 243 alin.3 lit.b), 42 alin.2, 243 alin.3 lit.b), 352¹ alin.1, art.352¹ alin.2 Codul penal.

2. În ședința instanței de apel, avocatul Nicoară Vasile în interesele inculpatului Lucinschi Chiril a solicitat sesizarea Curții Constituționale cu privire la declararea neconstituțională a prevederilor articolului 243 alin. (1) lit. a) și c) din Codul penal, în partea ce ține de sintagma „trebuie să știe” în măsura în care se interpretează, că acest text se referă nu doar la persoanele fizice și juridice denumite entități raportoare cărora prin acte normative le-au fost atribuite obligația de precauție (vigilență) și obligația de raportoare (declarare); declararea neconstituțională a prevederilor articolului 7 alin. (6) din Codul de procedură penală în măsura în care se interpretează că deciziile Curții Constituționale privind excepția de neconstituționalitate nu sunt obligatorii pentru organele de urmărire penală, instanțele de judecată și pentru persoanele participante la procesul penal, care contravin prevederilor articolelor 23,140 alin. (2) din Constituție.

3. În ședința instanței de apel, inculpatul Chiril Lucinschi și avocații acestuia – Nicoară Vasile, Ulianovschi Gheorghe și Stratan Corina au pledat pentru admiterea cererii depuse în acest sens privind sesizarea Curții Constituționale.

4. Procurorul participant în ședință – Djulieta Devder, a solicitat respingerea cererii.

5. Audiind participanții la proces, studiind materialele dosarului, Colegiul penal conchide de a admite cererea din următoarele considerente.

6. În conformitate cu art.7 alin.3 Codul de procedură penală, *dacă, în procesul judecării cauzei, instanța constată că norma juridică ce urmează a fi aplicată contravine prevederilor Constituției și este expusă într-un act juridic care poate fi supus controlului constituționalității, judecarea cauzei se suspendă, se informează Curtea Supremă de Justiție care, la rândul său, sesizează Curtea Constituțională.*

7. Conform art.135 alin.1 lit.g) Constituția Republicii Moldova, *Curtea Constituțională rezolvă cazurile excepționale de neconstituționalitate a actelor juridice, sesizate de Curtea Supremă de Justiție.*

8. Prin Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova nr.2 din 09.02.2016 pentru interpretarea art.135 alin.1 lit.a) și g) din Constituția Republicii Moldova (excepția de neconstituționalitate), s-a examinat sesizarea depusă la Curtea Constituțională la 09.12.2015, în temeiul art.135 alin.1 lit.b) din Constituție, art.25 lit. d) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și art.38 alin.1 lit.d) Codul jurisdicției constituționale, de către Curtea Supremă de Justiție, pentru interpretarea art.135 alin.1 lit.g) din Constituția Republicii Moldova, hotărându-se: *în cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, hotărârilor Parlamentului, decretelor Președintelui Republicii Moldova, hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze aflate pe rolul său, instanța de judecată este obligată să sesizeze Curtea Constituțională; excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată în fața instanței de judecată de către oricare dintre părți sau reprezentantul acesteia, precum și de către instanța de judecată din oficiu; sesizarea privind controlul constituționalității unor norme ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze se prezintă direct Curții Constituționale de către judecătorii/completele de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, curților de apel și judecătoriilor, pe rolul cărora se află cauza; judecătorul ordinar nu se pronunță asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitându-se exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții: 1) obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție; 2) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu; 3) prevederile contestate urmează să fi aplicate la soluționarea cauzei; 4) nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate. Până la adoptarea de către Parlament a reglementărilor în executarea prezentei hotărâri, sesizarea privind excepția de neconstituționalitate se prezintă Curții Constituționale de către judecătorii/completele de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, curților de apel și judecătoriilor, pe rolul cărora se află cauza, în temeiul aplicării directe a articolului 135 alineatul 1 lit.a) și g) din Constituție și astfel cum au fost explicate în prezenta hotărâre, în conformitate cu considerentele menționate în cuprinsul acesteia și al Regulamentului privind procedura de examinare a sesizărilor depuse la Curtea Constituțională.*

9. Conform art.135 alin.1 lit.a) Constituția Republicii Moldova, *Curtea Constituțională exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte.*

10. Astfel, verificând întrunirea în cererea înaintată de către partea apărării în cadrul ședinței de judecată, a condițiilor invocate în Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova nr.2 din 09.02.2016 și stabilind întrunirea condițiilor menționate, Colegiul penal a ajuns la concluzia de a admite cererea avocatului privind sesizarea Curții Constituționale cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate a prevederilor articolului 243 alin. (1) lit. a) și c) din Codul penal, în partea ce ține de sintagma „trebuie să știe” în măsura în care se interpretează, că acest text se referă nu doar la persoanele fizice și juridice denumite entități raportoare cărora prin acte normative le-au fost atribuite obligația de precauție (vigilență) și obligația de raportoare (declarare); declararea neconstituțională a prevederilor articolului 7

alin. (6) din Codul de procedură penală în măsura în care se interpretează că deciziile Curții Constituționale privind excepția de neconstituționalitate nu sunt obligatorii pentru organele de urmărire penală, instanțele de judecată și pentru persoanele participante la procesul penal, care contravin prevederilor articolelor 23,140 alin. (2) din Constituție.

11. În conformitate cu prevederile art.art.7, 342 Cod de procedură penală, art.135 alin.(1) lit.a) și g) din Constituția Republicii Moldova, Colegiul penal al Curții de Apel Chișinău –

DISPUNE:

Se admite cererea avocatului Nicoară Vasile privind sesizarea Curții Constituționale cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate a prevederilor articolului 243 alin. (1) lit. a) și c) din Codul penal, în partea ce ține de sintagma „trebuia să știe” în măsura în care se interpretează, că acest text se referă nu doar la persoanele fizice și juridice denumite entități raportoare cărora prin acte normative le-au fost atribuite obligația de precauție (vigilență) și obligația de raportoare (declarare); declararea neconstituțională a prevederilor articolului 7 alin. (6) din Codul de procedură penală în măsura în care se interpretează că deciziile Curții Constituționale privind excepția de neconstituționalitate nu sunt obligatorii pentru organele de urmărire penală, instanțele de judecată și pentru persoanele participante la procesul penal, care contravin prevederilor articolelor 23, 140 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova.

Se sesizează Curtea Constituțională cu privire la realizarea controlului constituționalității prevederilor articolului 243 alin. (1) lit. a) și c) din Codul penal, în partea ce ține de sintagma „trebuia să știe” în măsura în care se interpretează, că acest text se referă nu doar la persoanele fizice și juridice denumite entități raportoare cărora prin acte normative le-au fost atribuite obligația de precauție (vigilență) și obligația de raportoare (declarare).

Se sesizează Curtea Constituțională cu privire la realizarea controlului constituționalității prevederilor articolului 7 alin. (6) din Codul de procedură penală în măsura în care se interpretează că deciziile Curții Constituționale privind excepția de neconstituționalitate nu sunt obligatorii pentru organele de urmărire penală, instanțele de judecată și pentru persoanele participante la procesul penal, care contravin prevederilor articolelor 23,140 alin. (2) din Constituție.

Procesul penal în cauza penală de învinuire a lui Lucinschi Chiril de comitere a infracțiunilor prevăzute de art.art.42 alin.2, 243 alin.3 lit.b), 42 alin.2, 243 alin.3 lit.b), 352¹ alin.1, art.352¹ alin.2 Codul penal, se suspendă până la examinarea sesizării respective de către Curtea Constituțională a Republicii Moldova.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele ședinței,
judecătorul

judecătorii

Vrăbii Silvia

Furdui Sergiu

Spoială Alexandru